

Làng Đoài Môn

Làng Đoài Môn (Cửa Tây) nay thuộc phường Nghĩa Đô, quận Cầu Giấy. Đây chính là khu vực cửa Quảng Phúc ở phía Tây thành Thăng Long thời Lý - Trần. Đầu thời Lê Sơ (1428 - 1527), vòng thành ngoài của Thăng Long được dựng lại, bỏ cửa Tây, thay bằng cửa Bảo Khánh ở phía Tây Nam, khu vực cửa Quảng Phúc bị bỏ hoang hóa.

Đến năm 1509, khi Giản Tu công Oanh khởi binh giết Lê Uy Mục để lên ngôi (Vua Lê Tương Dực), một số người họ Nguyễn ở làng Hòa Mục (nay thuộc phường Trung Hòa), là quê của Hoàng hậu Trần Thị Tùng, vợ Lê Uy Mục sợ bị trả thù bèn chạy lên bãi Đoài Môn khai hoang, lập một làng mới mang tên Đoài Môn (cửa Tây thành Thăng Long). Địa giới làng Đoài Môn từ Cầu Vòng (Bưởi) đến Cầu Giấy trên bờ phía Đông sông Tô Lịch, dưới chân tường thành Thăng Long, nay là đường Bưởi. Đến năm 1977, đào mở rộng sông Tô Lịch, làng phải chuyển lên khu vực giữa làng Bái Ân với làng Tân (Tiên Thượng), nay là khối II của phường Nghĩa Đô.

Qua hơn 400 năm phát triển, Đoài Môn vẫn là một làng nhỏ, chỉ có 144 suất đinh (năm 1925). Tuy nhiên, thời phong kiến lại là một xã độc lập. Đầu kỷ XX, các Tổng đốc Hà Đông là Hoàng Trọng Phu, Vi Văn Đình từng ba lần bắt Đoài Môn nhập chung xã với làng Vĩnh Phúc nhưng đều không thực hiện được. Làng có nhiều ruộng, trong đó chủ yếu là ruộng công, trước Cách mạng Tháng Tám 1945, mỗi trai đinh trong làng được chia một sào, song dân làng rất ít làm ruộng, mà đi vào nội thành làm công nhân trong các nhà máy, hoặc đi làm thuê bằng các nghề khác để kiếm sống.

Mặc dù là làng nhỏ, nhưng Đoài Môn cũng có ngôi đình dựng từ thời Lê, thờ thần Linh Lang. Tương truyền, Linh Lang khi đi đánh giặc Tống (năm 1076) trở về bằng thuyền, đi trên sông Tô Lịch, đến khu vực Đẩu Đông quân làng Đoài Môn thì bị nước xoáy, làm đắm thuyền và hy sinh. Nhân dân thương tiếc, chôn cất và lập đền thờ. Vì khi mất, Linh Lang mặc áo choàng đỏ nên dân làng có tục kiêng dùng các đồ màu đỏ. Hàng năm, làng mở hội vào ngày 12 tháng Hai, có rước thần sang đình Vạn Long - An Phú. Do làng ít người nên ngày hội và các ngày có việc ở đình, phụ nữ cũng được ra đình dự. Làng còn có một tục riêng khác : do phần lớn người làng là họ Nguyễn nên con gái phải đi lấy chồng ở nơi khác, phải nộp cho làng và cho dòng họ là 100 viên gạch để lát đường làng.

Trên địa bàn cũ của làng gần đây vẫn còn một khu đất rộng hình lòng chảo, có thể chứa được hàng nghìn người, gọi là "Đầu đông quân", tương truyền là nơi vua các thời điểm duyệt quân hàng năm(HNM)